

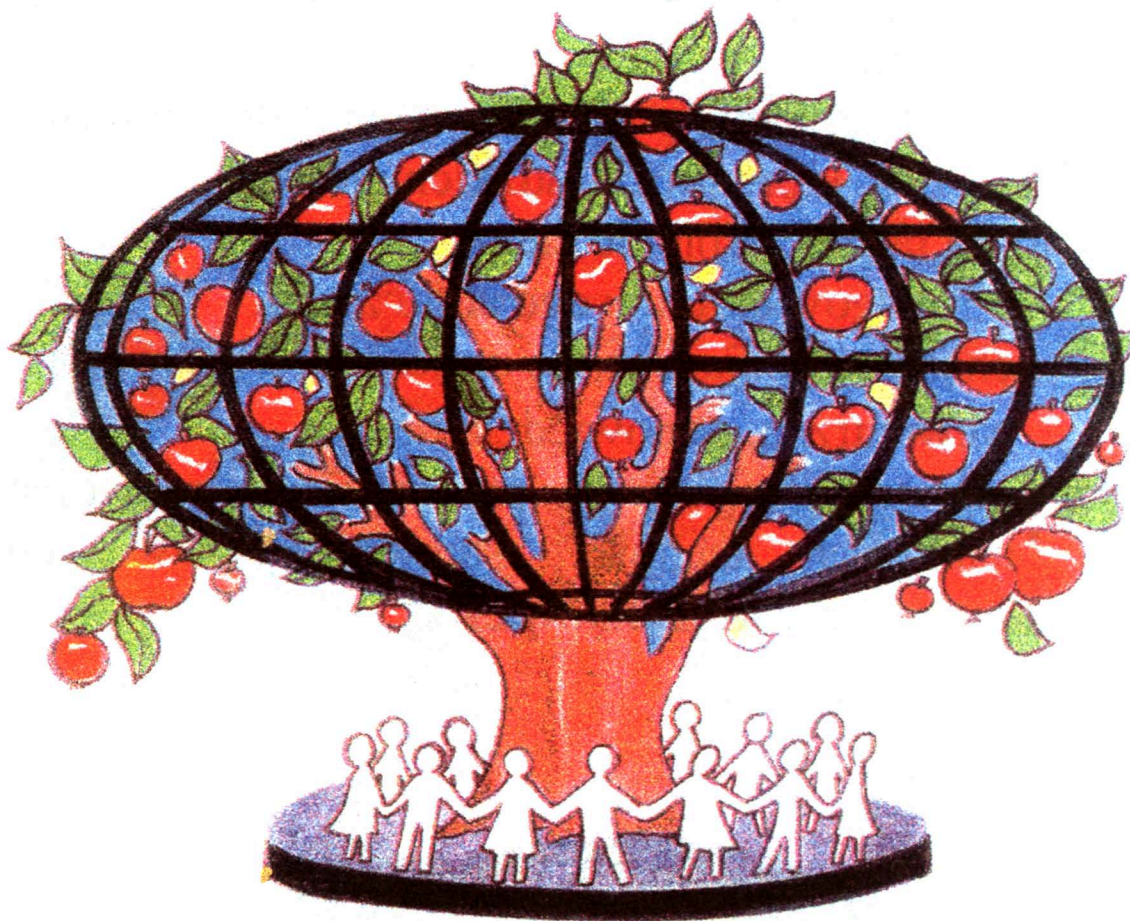
TYSIĄCLATKA

Miejsce: Białystok
DZIAŁ INFORMACJI, EBI
ul. Warszawska 12a
21-500 Biała Podlaska
tel. (083) 343-61-11

WYDANIE
SPECJALNE

*...Jak dobrze by mogło być
Ziemia jest wielką jabłonią
Starczy owoców, starczy cienia
Dla tych, co pod nią się schronią.*

Jonasz Kofta
„Pamiętajcie o ogrodach”

PISEMKO UCZNIÓW
SZKOŁY PODSTAWOWEJ W SWORACH

W swoim *Oreǳiu na XXIII Światowy Dzień Pokoju*

1990 roku papież podaje szereg zasad skutecznego rozwiązania problemu ekologicznego:

1. Uszanowanie porzǳku Kosmosu, jego natury, praw.
2. Traktowanie ziemi i jej bogactwa jako wspólnego dziedzictwa, które powinno służyć wszystkim, także przyszłym pokoleniom.
3. Powołanie systemu międzynarodowej koordynacji w zakresie rozporządzania zasobami ziemi.
4. Rozwiązywanie problemu strukturalnych form ubóstwa, które prócz ludzkich cierpień, przynoszą także cierpienie ziemi.
5. Propagowanie nowego stylu życia, charakteryzującego się umiarem, dyscypliną wewnętrzną, odpowiedzialnością.
6. Kierowanie się w pracach nad rozwojem nauki i techniki sumieniem, w celu integralnego rozwoju człowieka.

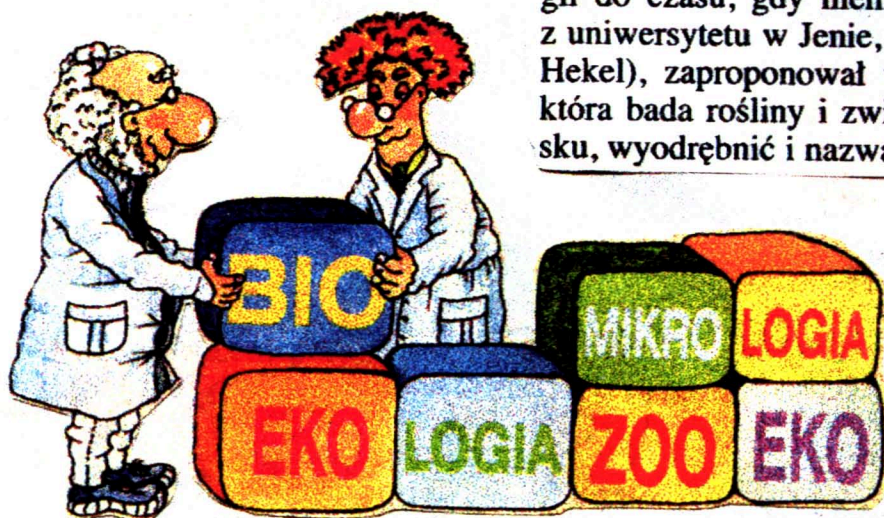
EKOLOGICZNE CO NIECO...

1. Jak powstała ekologia i czym się zajmuje

Bez znajomości roślin, zwierząt, zjawisk klimatycznych oraz różnych związków i zależności występujących w przyrodzie, żaden żyjący w pierwotnych społeczeństwach człowiek nie mógłby przetrwać! Trzeba było rozróżniać rośliny jadalne, unikać trujących,

strzec się niebezpiecznych zwierząt i groźnych żywołów. Jaskiniowcy pozostawili na ścianach podziemnych groć szkice mamutów, jeleni i innych zwierząt, a nawet artystyczne rysunki obrazujące sceny z codziennego życia.

Zbierano więc różne „ekologiczne” wiadomości, choć samej **ekologii** – jako nauki – jeszcze nie było. Wiedza ta stanowiła część biologii do czasu, gdy niemiecki biolog, profesor z uniwersytetu w Jenie, Ernst Haeckel (czytaj: Hekel), zaproponował w 1869 r., by naukę, która bada rośliny i zwierzęta w ich środowisku, wyodrębnić i nazwać **EKOLOGIA**.

Oikos – znaczy „dom”. Powstało EKO z tego, bo „oikos” brzmi jak „eko”, gdy się słucha greckiego. Czyli EKOLOGIA to nauka o organizmach w ich domu, a „organizm” to wszystko – od człowieka do glonu... wszystko co rośnie, żyje i oddycha. Dokładnie te podziały wyjaśnia systematyka**.*

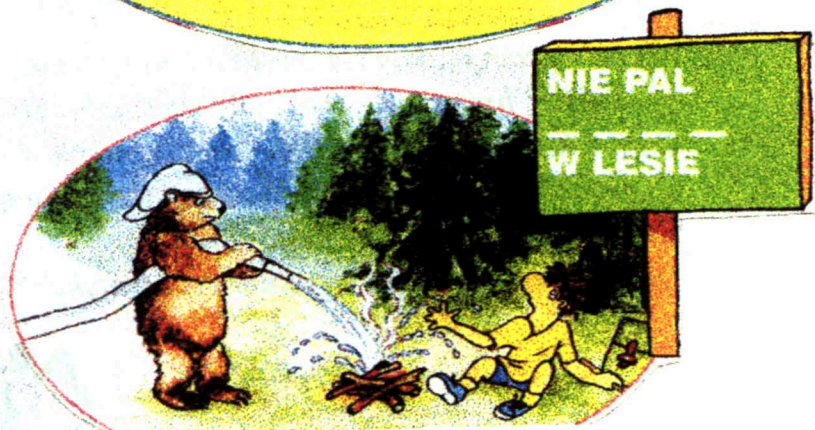
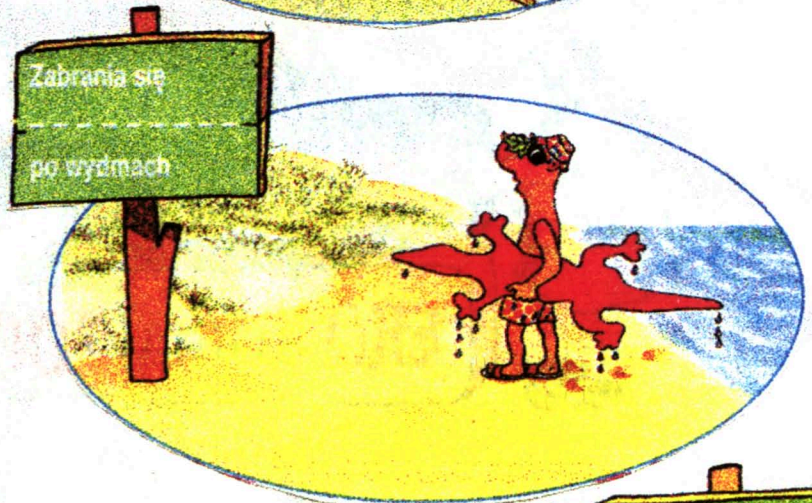
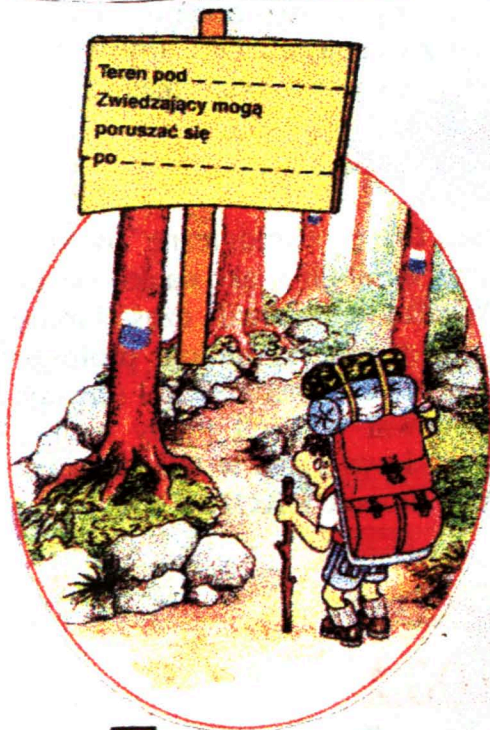
2. Ekologia a ochrona przyrody.

Ochrona przyrody to działania ludzi, którzy rozumieją rolę przyrody, cenią jej wartość, podziwiają jej piękno i pragną, by pozostała niezniszczona jak najdłużej dla następnych pokoleń. To również mnóstwo przepisów służących tym samym celom.

Najstarsze znane na świecie zarządzenie o ochronie przyrody zostało ogłoszone w Chinach 3000 lat temu. W Polsce znany jest zakaz polowania na bobry z czasów Bolesława Chrobrego, czyli sprzed 1000 lat. Aby ochrona przyrody była skuteczniejsza, około 100 lat temu, pod koniec XIX wieku, zaczęto zakładać rezerваты i parki narodowe.

Zadanie 1.

Z działalnością związaną z ochroną przyrody spotykamy się wszyscy. Uzupełnij brakujące słowa na tabliczkach.

3. Obszary i gatunki chronione w Polsce

Dla zachowania różnorodności biologicznej, czyli wielkiego bogactwa przyrody, w naszym kraju zostały wyznaczone obszary chronione. Mamy obecnie 22 parki narodowe i ponad 1000 rezerwatów przyrody. Na ich terenie nie wolno wycinać drzew, polować, niszczyć skał, roślin, zbierać

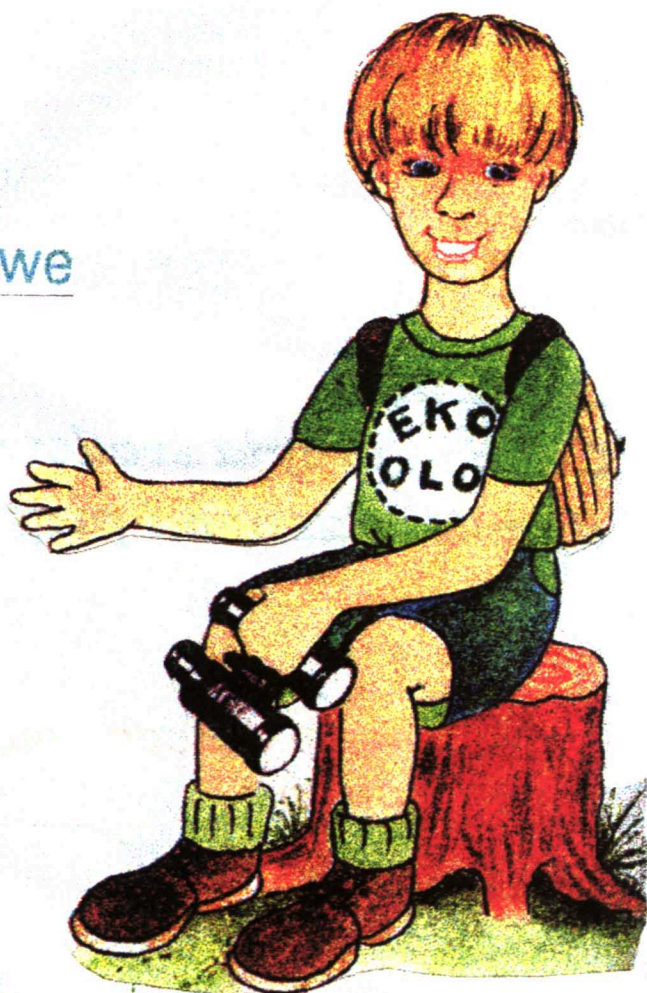
leśnych plonów. Można natomiast zwiedzać je, poruszając się po oznaczonych szlakach i zachowując się tak, aby nie płoszyć żyjących tam zwierząt. O zaśmiecaniu terenu nie wspominamy, gdyż tego żaden kulturalny człowiek nie robi nigdzie...

Ochrona gatunków - w Polsce występuje około 46 900 gatunków organizmów żywych. W tym:

liczba gatunków:

nazwa:

24 000	owady
5000	grzyby
2200	<u>rośliny naczyniowe</u>
360	ptaki
116	ryby
98	ssaki
18	płazy
9	gady

*A ja prośbę mam do dzieci,
by nie zostawiały śmieci.
Czy to w górach, czy nad morzem,
cały kraj jest naszym domem.
Tu mieszkamy, tu żyjemy
i tu ładnie mieć pragniemy.*

***Myśląc ekologicznie, nie tylko chronimy
przyrodę.
Czujemy się jej częścią.***

4. Wykonując codzienne czynności w domu, w szkole, my również wpływamy na środowisko.

Co więc jest najważniejsze w naszych codziennych zachowaniach? Co powinien robić każdy z nas?

- przestrzegać ekologicznych reguł,
- korzystać ze zdobytej wiedzy i kierować się zdrowym rozsądkiem,
- uwierzyć, że nasze osobiste pozytywne zachowania mają sens!!!

Wyłączenie zbędnego oświetlenia, dokręcenie kranu, podniesienie papierka pomnożone przez milion rozsądnych, kulturalnych ludzi to: mniej zużytej energii, mniej spalonego węgla, zaoszczędzony cały zbiornik wody (np. jakieś jeziorko), czyste ulice, szkoły i place zabaw, mniej śmieci i odpadów.

Inaczej nic się na lepsze nie zmieni. Nikt tego za nas nie robi. Pamiętajmy: Każda, najdłuższa nawet podróż, rozpoczyna się od jednego, pierwszego kroku.

Również podróż do czystego, przyjaznego nam świata, jaki pragnęlibyśmy widzieć wokół siebie!

Zadanie 2.

Co nie sprzyja środowisku? Wypełnij puste dymki własnymi przykładami.

Używanie dezodorantów z freonem

Halas

5. Style życia i ich wpływ na wyczerpywanie się zasobów naturalnych.

Jednym z głównych celów ekologii jest przekonanie społeczeństwa, by z większym zapamiętem sięgało po energię ze źródeł, które praktycznie są nie do wyczerpania.

ZASOBY NATURALNE

NIEWYCZERPYWALNE		WYCZERPYWALNE	
NIEZNISZCZALNE	ZNISZCZALNE	ODNAWIALNE	NIEODNAWIALNE
<p><i>takie, którym człowiek ani nie pomaga, ani nie może zaszkodzić</i></p> <ul style="list-style-type: none"> energia słoneczna siła wiatru prądy morskie dobowe zmiany temperatur (w niektórych miejscach nawet 45° między dniem a nocą) wulkany gorące źródła 	<p><i>ich wprawdzie nie można wyczerpać, ale źle użytkowane mogą być niszczone</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wody morskie powietrze atmosferyczne nurty rzek wodospady 	<p><i>takie, których nie ubywa, jeżeli korzysta się z nich właściwie i z umiarem, gdyż potrafią się odrodzić i odbudowywać. Na przykład w lesie NIE WOLNO zbierać płonów więcej, niż las potrafi odtworzyć</i></p>	<p><i>surowce mineralne wydobywane z ziemi, np. węgiel kamienny, węgiel brunatny, ropa naftowa lub gaz ziemny. Ich ilość jest ograniczona i, eksploatując te złoża, trzeba o tym pamiętać. Do zasobów nieodnawialnych należą również gatunki roślin i zwierząt oraz całe biocenozy. Jeżeli dopuścimy do tego, że jakiś gatunek wyginie, to już się go nie da odtworzyć.</i></p>

6. Zatrzymać śmieci.

Jednym z największych kłopotów, z jakimi musi poradzić sobie współczesna cywilizacja (czyli my wszyscy, bo każdy z nas ją reprezentuje), jest problem śmieci!

Współczesną formą walki o byt jest walka z odpadami. Ekolodzy proponują program o nazwie „3 x U”

- U**nikanie - a więc mądre kupowanie.
- U**życie wielokrotne - np. butelki zwrotne.
- U**tylizacja - recykling i segregacja.

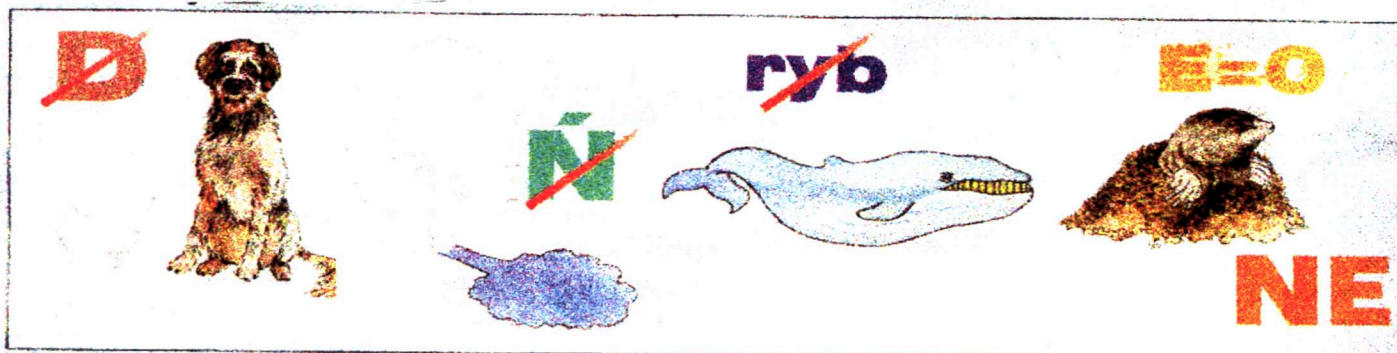
1. **Unikanie** daje szansę likwidacji prawie połowy odpadów! Polega na tym, żeby w sklepie, jeszcze zanim wybierzemy towar, pomyśleć, co się stanie z nim i jego opakowaniem. Nie powinno się na przykład kupować bezmyślnie czterech małych opakowań jakiegoś produktu, tylko jedno duże, bo już za parę godzin wpadną do pojemnika na śmieci cztery kubki, puszki czy butelki zamiast jednej.

Dobrym ćwiczeniem takiego myślenia jest wyobrażenie sobie, że nie ma innej szansy na pozbycie się śmieci jak oddawanie ich wszystkich raz na miesiąc. Przez ten czas trzeba by przechowywać je w mieszkaniu. Okropna wizja, prawda?! Może myśląc w ten sposób, częściej w sklepie dokonamy właściwego wyboru towaru.

2. **Użycie wielokrotne** – dzięki niemu następne 20% odpadów nie trafi na wysypiska. Szklane butelki na przykład można umyć i użyć ich ponownie. To samo dotyczy różnych słoików po ogórkach, sałatkach czy majonezie. Natomiast butelki typu PET (duże, plastikowe, zakręcane) trafiają do śmietników. W całym kraju wyrzuca się ich tyle, że przez rok można by z nich zbudować dwa Pałace Kultury i Nauki.

Zadanie 3.

Rozwiąż rebus.

WYRAZY POMOCNICZE: drzewo, rekin, cień, duży, ssak, niski, wieloryb, kret, nornica, kudłaty.

3. **Utylizacja i recykling** to wtórne (czyli ponowne) wykorzystanie tych samych surowców (materiałów). To odzyskiwanie z odpadów tego, co można jeszcze raz lub wiele razy wykorzystać. Żłom żelaza i innych metali, makulatura, szkło, szmaty... wszystko to można łatwo na nowo przerobić. A ile się przy tym zaoszczędzi surowców, które mogą pozostać w ziemi, i pieniędzy, bo produkcja na przykład aluminium ze złomu jest o 60% tańsza niż uzyskiwanie go z boksytów.

**ALBO WPROWADZIMY NA SZEROKĄ
SKALĘ RECYKLING, ALBO POLSKA
ZAMIENI SIĘ W GIGANTYCZNY
ŚMIETNIK!**

7. Składowisko tak! Wysypisko nie!

W nowoczesnych krajach nie ma miejsca dla wysypisk. Muszą je zastąpić składowiska.

To tak niewinnie brzmi i wygląda na niewielką różnicę, ale kraj, któremu uda się ten krok wykonać, zrobi ogromny cywilizacyjny skok! A potrzebne jest tylko zrozumienie i do-

bra wola, bo wystarczy segregować śmieci. To jest warunek odzyskiwania przepadających bez sensu wartościowych materiałów i zmniejszenia rosnących wokół nas gór śmieci.

Zadanie 4.

A. SKŁADOWISKO – wykreśl z tego wyrazu wszystkie te litery, które można także znaleźć w wyrazie **WYSYPISKO**. Odczytaj, co zostało?

B. Trzy litery w wyrazie „składowisko” powtarzają się – ułóż je alfabetycznie, a dowiesz się, jak się nazywa ten pięknie śpiewający ptak.

8. Człowiek jest częścią natury.

Często zachwycamy się nowoczesnymi samochodami. Znamy ich marki i różne szczegóły techniczne. Cenimy najbardziej takie, które nie psują się przez wiele lat. Pięć, dziesięć, piętnaście... a może nawet 20.

A czy nie bardziej powinien nam imponować taki samochód, a może raczej „samokręt” (który wciąż się kręci i wiruje), jakim jest Ziemia – nasza planeta?

Jej karoseria – przyroda – bez przerwy zmienia się i remontuje. I to sama! Jesienią

jest złota, zimą biała, na wiosnę przybiera modną zieleń, a w lecie, gdy jest ciepło i żaden dach nie jest nam potrzebny – staje się kabrioletem... To nią warto się zachwycać!

Lecz karoseria to jeszcze nie wszystko. Imponujący jest też silnik pracujący równomiernie przez miliony lat. A jaki ekologiczny! Nie zanieczyszcza atmosfery i korzysta z darmowej, niewyczerpywalnej energii słonecznej!

KONKURS

„SPRZĄTANIE ŚWIATA W POWIECIE BIAŁSKIM”

2002

W maju b.r. nasza szkoła przystąpiła do konkursu, trwającego od maja do października.

Regulamin konkursu ukierunkował działalność szkoły na płaszczyznach:

- Sprzątanie świata
- współpraca z rodzicami, organizacjami, instytucjami
- **działalność towarzysząca.**

Akcję „Sprzątanie świata” przeprowadziliśmy na dosyć szerokiej płaszczyźnie:

- sprzątanie wiosenne naszych miejscowości
- biwak w Gnojnie – sprzątanie lasu
- ogólnopolska akcja „Sprzątanie świata” – wrzesień 2002
- generalne sprzątanie klas
- porządkowanie przystanków autobusowych
- porządkowanie terenów wokół instytucji publicznych
- sprzątanie wybranych terenów leśnych
- porządkowanie starych zapomnianych grobów na cmentarzach
- sprzątanie terenu pomnika „Lotników Amerykańskich” w Woroncu oraz pomnika wystawionego w 10 Rocznicę Odzyskania Niepodległości przez Polskę
- sprzątanie terenu wokół szkoły
- zbiórka makulatury – zebrano – około 800 kg
- zbiórka złomu – 3000 kg
- zbiórka aluminium – 180 kg (około 1kg na jednego ucznia)
- poszukiwanie dzikich wysypisk śmieci – sporządzenie mappek
- segregacja śmieci w szkole – ustawienie w szkole specjalnych pojemników
- malowanie ławek i koszy przy szkole.

Wielkie sprzątanie naszego „małego świata” zjednoczyło młodzież szkolną z mieszkańcami poszczególnych wsi, jak również z ludźmi , do których zwracaliśmy się o pomoc.

W działaniach konkursowych udział wzięli:

- ❖ młodzież szkolna
- ❖ nauczyciele i wychowawcy
- ❖ rodzice
- ❖ mieszkańcy wsi: (Swory, Cełujki, Pólko, Krzymowskie, Woroniec, Sycyna, Pojelce, Zabłocie)
- ❖ organizacje szkolne (Samorząd Uczniowski, 26 DH, Klub Wiewiórka)
- ❖ sołtysi poszczególnych miejscowości
- ❖ Gminny Zakład Komunalny
- ❖ Miejski Zakład Komunalny w Białej Podlaskiej
- ❖ Ochotnicza Straż Pożarna w Sworach
- ❖ Ośrodek Zdrowia w Sworach
- ❖ Klub Kultury w Sworach
- ❖ Klub Kultury w Woróncu
- ❖ Bialskie Wodociągi i Kanalizacja Wod – Kan
- ❖ Radni Gminy Biała Podlaska
- ❖ Ks. Proboszcz Parafii Swory

Szeroko była również zakrojona działalność towarzysząca „Sprzątaniu Świata 2002”.

Przystąpienie do konkursu rozpoczęliśmy od akcji uświadamiającej uczniom celów konkursu.

Odbyły się:

- akademie
- konkursy plastyczne, literackie, wiedzy ekologicznej
- wycieczki:
 - wysypisko śmieci stare i nowe kl. II i III
 - „Wod – Kan” w Białej Podlaskiej kl. V i VI
 - „ZIELONEJ SZKOŁY” w Porosiukach
 - do pasieki w Pojalcach – kl. I
 - do Kazimierza Dolnego – Muzeum Ziemi – kl. 06 – III
 - do lasu, na pola, łąki itd.

Ponadto wykonano wiele gazetek i kącików ekologicznych w klasach i na korytarzu szkoły. Powołano do życia KLUB MŁODEGO EKOLOGA, który opracował swój regulamin i plan pracy na bieżący rok szkolny.

Wychowawcy poszczególnych klas ujęli w planach wychowawczych tematykę z zakresu ochrony środowiska.

Na szczególną uwagę zasługują wiosenny i jesienny tydzień ekologiczny w szkole. Cała młodzież wzięła udział w wielu imprezach, konkursach, wycieczkach, które w tym czasie odbywały się na terenie szkoły i poza nią. Udział w konkursie zakończyliśmy podsumowaniem naszych poczynań, wręczeniem nagród i sporządzeniem sprawozdania, które do końca października zostanie złożone do Starostwa Powiatu Bialskiego.